

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА імені О. М. БЕКЕТОВА**

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до практичних занять та самостійної роботи з дисципліни

«УПРАВЛІННЯ КУРОРТАМИ»

*(для студентів 5 курсу всіх форм навчання освітнього рівня «магістр»
спеціальності 073 – Менеджмент)*

**Харків
ХНУМГ ім. О. М. Бекетова
2016**

Методичні вказівки до практичних занять та самостійної роботи з дисципліни «Управління курортами» (для студентів 5 курсу всіх форм навчання освітнього рівня «магістр» спеціальності 073 – Менеджмент) / Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова ; уклад. Н. М. Влащенко. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2016. – 27 с.

Укладач канд. екон. наук, доц. Н. М. Влащенко

Рецензент

І. М. Писаревський, доктор економічних наук, професор Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова

Рекомендовано кафедрою туризму і готельного господарства, протокол №1 від 29.08.2016 р.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
1 ПРАКТИЧНІ (СЕМІНАРСЬКІ) ЗАНЯТТЯ.....	4
2 САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ.....	6
3 СИСТЕМА ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ....	7
4 ПІДГОТОВКА ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ.....	9
СПИСОК ДЖЕРЕЛ.....	25

ВСТУП

Управління курортами – навчальна дисципліна, що вивчає основи теорії і практики формування бренду міста.

Метою викладання навчальної дисципліни «Управління курортами» є формування у студентів знань про особливості функціонування курортних підприємств в умовах ринку, багатогранність спектру відносин управління як визначального фактора організаційної ефективності діяльності санаторно-курортних закладів і курортного комплексу в цілому.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Управління курортами» є формування у студентів знань про структуру курортного комплексу на різних рівнях управління, а також про систему управлінських зв'язків в процесі забезпечення його сталого розвитку.

Предметом дисципліни є вивчення навчальної дисципліни є управлінські технології на підприємствах курортного комплексу, їх структурних підрозділах, а також інших суб'єктів курортного комплексу в процесі забезпечення їх сталого розвитку.

У процесі навчання студенти отримують необхідні знання під час проведення аудиторних занять: лекційних, практичних (семінарських). На лекціях розглядаються основні питання дисципліни. Найбільш важливі та складні питання винесено на розгляд та обговорення під час практичних занять. Поглиблене вивчення окремих питань і закріплення знань здійснюється під час виконання самостійної роботи, якій приділяється значна увага.

1 ПРАКТИЧНІ (СЕМІНАРСЬКІ) ЗАНЯТТЯ

Теми практичних (семінарських) занять

Семінарське заняття – форма навчального заняття, спрямована на закріплення студентами теоретичних знань, отриманих на лекціях і під час самостійного вивчення матеріалу дисципліни та виконання індивідуального науководослідного завдання.

Практичне заняття – форма навчального заняття, спрямованого на формування вмінь і навичок з виконання певних видів робіт, а саме проведення аналізу й подання обґрунтованих висновків щодо напрямків удосконалення інноваційної діяльності на вітчизняних підприємствах.

За кожною темою викладач проводить семінарське заняття, на якому організує обговорення зі студентами питань із тем, визначених робочою навчальною програмою, формує вміння та навички практичного застосування теоретичних положень навчальної дисципліни шляхом індивідуального виконання відповідно до сформованих завдань.

Завдання містить проведення попереднього контролю знань, умінь і навичок студентів, встановлення загальної проблеми викладачем та її обговорення

ня за участю студентів, розв'язання контрольних завдань, тестовий контроль, перевірку й оцінювання.

Підсумкові оцінки за кожне заняття заносять до журналу. Оцінки, отримані студентом на семінарських заняттях, ураховують під час виставлення поточної оцінки за змістовими модулями з навчальної дисципліни «Управління курортами».

Проведення практичного заняття базується на попередньо підготовленому матеріалі: тестах для виявлення ступеня оволодіння студентами необхідними теоретичними положеннями, пакетах завдань різного ступеня складності для розв'язання студентами на занятті, групі письмових та усних питань за темою практичного (семінарського) заняття.

Всі практичні заняття проходять за планом проведення практичних (семінарських) занять (табл. 1.1).

Таблиця 1.1 – План проведення практичних занять для студентів всіх форм навчання освітньо-кваліфікаційного рівня магістр, напряму підготовки 030601 Менеджмент

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		ДО	ЗО
МОДУЛЬ 1. Управління курортами			
Змістовий модуль 1. Курортна система як об'єкт управління			
1	Характеристика стану здоров'я населення України	2	0,5
2	Місце санаторно-курортного комплексу в сфері надання послуг населенню України та економічній системі регіону	2	0,5
3	Структура управління санаторно-курортним комплексом в Україні	2	0,5
4	Ліцензування, стандартизація і сертифікація санаторно-курортних послуг	2	0,5
	Всього ЗМ 1:	8	2
Змістовий модуль 2. Забезпечення розвитку курортної системи			
5	Порядок відбору і направлення хворих на санаторно-курортне лікування	2	1
6	Особливості організації лікувального харчування в санаторіях	3	1
7	Обґрунтування організації анімаційного сервісу в місцях розміщення рекреантів	2	1
8	Особливості організації медичних турів	1	0,5
9	Дослідження сучасних тенденцій диверсифікації діяльності санаторно-курортних закладів	1	0,5
	Всього ЗМ 2:	9	4
	Разом за дисципліною	17	6

2 САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ

Самостійна робота студентів є важливим елементом успішного засвоєння матеріалу дисципліни. Основою тут є самостійна праця студентів із вітчизняними та закордонними джерелами, нормативними актами у сфері інноваційного менеджменту. Самостійна робота – інструмент опанування навчального матеріалу в час, вільний від обов’язкових навчальних занять. Основними видами самостійної роботи студентів є:

- обов’язкове вивчення або закріплення матеріалу, отриманого на лекціях;
- опрацювання та вивчення інформації з джерел, рекомендованих до вивчення;
- підготовка до практичних (семінарських) занять, дискусій, роботи у групах, опитування, тестування;
- контрольна перевірка кожним студентом якості особистих знань за запитаннями для самостійного поглибленого вивчення та самоконтролю.

Перелік питань для самостійного опрацювання подано в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1– Перелік питань для самостійного опрацювання для студентів

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		ДО	ЗО
МОДУЛЬ 1. Управління курортами			
Змістовий модуль 1. Курортна система як об’єкт управління			
1	Тема 1. Основи функціонування санаторно-курортного комплексу і його місце в економічній системі регіону та держави	9,5	10
2	Тема 2. Управління курортами. Форми курортної діяльності в Україні.	9,5	10
3	Тема 3. Державне регулювання та нормативно-правове забезпечення санаторно-курортної діяльності в Україні.	10	10
	Всього ЗМ 1:	29	30
Змістовий модуль 2. Забезпечення розвитку курортної системи			
4	Санаторно-курортний продукт і його особливості	7	7,5
5	Організація харчування в санаторно-курортних закладах	7	7,5
6	Анімаційно-досугова діяльність в санаторно-курортних закладах	7	7,5
7	Диверсифікація діяльності санаторно-курортних закладів	6	7,5
	Всього ЗМ 2:	27	30
	Виконання РГР	□	20
	Разом за дисципліною	56	80

3 СИСТЕМА ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

Оцінювання знань, вмінь та навичок студентів враховує види занять, які згідно з програмою дисципліни «Управління курортами» передбачають лекційні, практичні (семінарські), а також самостійну роботу та виконання розрахунково-графічної роботи (для студентів заочної форми навчання).

Контрольні заходи для студентів включають поточний і підсумковий контроль.

Перевірка і оцінювання знань студентів проводиться в таких формах:

- оцінювання знань студента під час практичних (семінарських) занять;
- проведення проміжного контролю (опитування або письмові завдання);
- проведення контролю знань за змістовними модулями;
- проведення підсумкового (письмового) заліку.

Загальна оцінка за змістовий модуль складається з поточних оцінок, яку студент отримує під час практичних (семінарських) та оцінок за змістові модулі.

Загальна (модульна) оцінка з дисципліни визначається як середнє арифметичне оцінок за змістовні модулі, оцінки за виконання індивідуального завдання та оцінки за результатами підсумкового іспиту.

Оцінювання знань студента здійснюється під час практичних (семінарських) занять та виконання індивідуальних завдань і проводиться за 4-бальною шкалою за такими критеріями:

- розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблеми, що розглядається;
- ступінь засвоєння матеріалу навчальної дисципліни;
- ознайомлення з рекомендованою літературою, а також із сучасною літературою з питань, що розглядаються;
- уміння поєднувати теорію з практикою при розгляді практичних ситуацій, розв'язанні задач, проведенні розрахунків при виконанні індивідуальних завдань, та завдань, що винесені на розгляд в аудиторії;
- логіка, структура, стиль викладу матеріалу в письмових роботах і при виступах в аудиторії, вміння обґрунтувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та роботи висновки.

Оцінювання знань студента проводиться за 4-бальною шкалою (відмінно, добре, задовільно, незадовільно):

1. Для одержання оцінки 5 (відмінно) студент повинен:

- укластися у встановлений термін підготовки відповіді;
- викладати теоретичний матеріал чітко, коротко, пов'язано й обґрунтовано;
- вміти оперативно розібратися в запропонованій ситуації, грамотно оцінити її і обґрунтувати ухвалені рішення;
- впевнено відповідати на запитання членів екзаменаційної комісії й без зауважень з їх боку.

2. Для одержання оцінки 4 (добре) студент повинен:

- укластися у встановлений термін підготовки відповіді;
- викладати теоретичний матеріал обґрунтовано й складно;
- не утруднятися у виборі рішення при аналізі запропонованої ситуації;
- вміти обґрунтувати ухвалене рішення;
- добре відповідати на запитання членів екзаменаційної комісії.

3. Для одержання оцінки 3 (задовільно) студент повинен:

- викладати теоретичний матеріал у доступній для розуміння формі;
- розібратися в запропонованій ситуації й розробити пропозиції по її рішенню;
- позитивно відповідати на запитання членів екзаменаційної комісії;
- допускаються недостатньо впевнені й чіткі відповіді, але вони повинні бути правильні.

4. Оцінку 2 (незадовільно) одержують студенти, відповіді яких можуть бути оцінені нижче вимог, сформульованих у попередньому пункті.

Знання матеріалу оцінюється за 4-бальною системою і згідно з Методикою переведення показників успішності знань студентів перекладається в систему оцінювання за шкалою ECTS (табл. 3.1).

Таблиця 3.1 – Шкала перерахунку оцінок результатів контролю знань студентів

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ЄКТС
	для екзамену, курсового проекту (роботи), практики, диференційного заліку	Для заліку	
90–100	Відмінно	Зараховано	A
82–89	Добре		B
74–81			C
64–73			Задовільно
60–63	E		
35–59	Незадовільно з можливістю повторного складання	Не зараховано з можливістю повторного складання	F _x
0–34	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	Не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	F

4 ПІДГОТОВКА ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Модуль 1. Управління курортами

ЗМ 1. Курортна система як об'єкт управління

Тема 1. Основи функціонування санаторно-курортного комплексу і його місце в економічній системі регіону та держави

Заняття 1. *Тема заняття: «Характеристика стану здоров'я населення України»*

1.1 Фактори, які впливають на здоров'я населення України.

1.2 Аналіз статистичних даних, які характеризують стан здоров'я населення України.

1.3 Офіційні джерела, які характеризують стан здоров'я населення України: «Щорічну доповідь про стан здоров'я населення, санітарно-епідеміологічну ситуацію та результати діяльності системи охорони здоров'я України»

1. Мета заняття: засвоєння студентами сутності та основних тенденцій зміни стану здоров'я населення України.

2. Методика проведення практичної частини заняття: обговорення питань, що виникли у студентів під час самостійної підготовки до заняття; обговорення питань, які виникли після вивчення лекційного матеріалу; контроль за виконанням домашнього завдання.

3. Питання з теоретичної частини заняття:

- Фактори, які чинять негативний вплив на стан здоров'я населення.
- Аналіз демографічної ситуації в Україні.
- Характеристика стану здоров'я населення України: дорослого, дитячого, старших вікових груп.
- Характеристика санітарно-епідемічної ситуації.
- Основні положення «Щорічної доповіді про стан здоров'я населення, санітарно-епідеміологічну ситуацію та результати діяльності системи охорони здоров'я України» Українського інституту стратегічних досліджень МОЗ України.

4. Контроль самостійної роботи студентів: підготовка доповідей за темами стану та тенденцій змін стану здоров'я населення України.

5. Методика організації самостійної роботи студентів: студент під час підготовки до заняття повинен знайти відповіді на наступні запитання:

- Які фактори чинять негативний вплив на стан здоров'я населення України?
- Дайте визначення поняттям «індустрія здоров'я».
- Наведіть функції індустрії здоров'я?
- Охарактеризуйте сучасну вікову структуру населення; наведіть тенденції її зміни.

- Охарактеризуйте стан здоров'я дорослого, дитячого населення України та старших вікових груп.
- Наведіть основні положення державної політики з питань довкілля та охорони здоров'я, забезпечення якості питної води.
- Охарактеризуйте критерії оцінки якості питної води.
- Наведіть основні положення кадрової політики у галузі охорони здоров'я.
- Охарактеризуйте регіони України за станом здоров'я населення у розрізі захворюваності дорослого, дитячого населення України та старших вікових груп.

6. Домашнє завдання

Скачайте з Інтернет-ресурсу «Щорічну доповідь про стан здоров'я населення, санітарно-епідеміологічну ситуацію та результати діяльності системи охорони здоров'я України 2015 р.»

1. Охарактеризуйте тенденції зміни стану здоров'я населення України.
2. Визначте позитивні тенденції; негативні тенденції.
2. Оцініть ситуацію з досліджуваного питання в Україні та в інших країнах Європи, світу.
3. Проаналізуйте регіональні відмінності в Україні з досліджуваного питання.
4. Систематизуйте виявлені проблеми.

Таблиця 4.1 – Варіанти для виконання завдання

Номер варіанта	Назва та зміст дослідження
1	2
1	1 АНАЛІЗ ДЕМОГРАФІЧНОЇ СИТУАЦІЇ В УКРАЇНІ
	1.1 Динаміка чисельності населення
	1.2 Сучасна вікова структура населення
	1.3 Динаміка народжуваності населення
2	2. АНАЛІЗ ДЕМОГРАФІЧНОЇ СИТУАЦІЇ В УКРАЇНІ
	2.1 Тенденції смертності населення
	2.2 Динаміка тривалості життя в Україні та регіонах
3	3 ХАРАКТЕРИСТИКА СТАНУ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ
	3.1 Загальні закономірності стану здоров'я населення
	3.2 Динаміка стану здоров'я дорослого населення
4	4 ХАРАКТЕРИСТИКА СТАНУ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ
	4.1 Характеристика стану здоров'я дитячого населення
	4.1.1 Захворюваність дитячого населення
	4.1.2 Аналіз інвалідності дітей та шляхи її профілактики і реабілітації
5	5 ХАРАКТЕРИСТИКА СТАНУ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ

1	2
	5.1. Аналіз стану здоров'я населення працездатного віку
	5.2. Характеристика стану здоров'я населення старших вікових груп
6	6. ХАРАКТЕРИСТИКА СТАНУ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ
	6.1. Характеристика репродуктивного здоров'я населення
	6.2. Глобальні цілі боротьби з неінфекційними захворюваннями та перспективи їх досягнення в глобальному, регіональному і національному контексті
7	7. ХАРАКТЕРИСТИКА СТАНУ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ
	7.1. Захворюваність населення на туберкульоз
	7.2. Стан і проблеми наркоманії та алкоголізації населення
8	8. ХАРАКТЕРИСТИКА САНІТАРНО-ЕПІДЕМІЧНОЇ СИТУАЦІЇ
	8.1. Забезпечення якості води
	8.2. Характеристика якості повітря та ґрунту у сфері поводження з відходами
	8.3. Якість та безпека продуктів харчування
9	9. ХАРАКТЕРИСТИКА САНІТАРНО-ЕПІДЕМІЧНОЇ СИТУАЦІЇ
	9.1. Характеристика умов праці
	9.2. Характеристика навчальних і оздоровчих закладів для дітей
	9.3. Характеристика радіаційної ситуації
	9.4. Забезпечення епідемічного благополуччя
10	10. ХАРАКТЕРИСТИКА РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЧНИХ ЗАВДАНЬ З ОПТИМІЗАЦІЇ СИСТЕМИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
	10.1. Фінансування та економічні механізми управління галуззю в умовах її реформування (особливу увагу звернути на систему лікарняних кас; додатково розкрити сутність цієї системи та тенденції і перспективи її розповсюдження в Україні)
11	11. ХАРАКТЕРИСТИКА РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЧНИХ ЗАВДАНЬ З ОПТИМІЗАЦІЇ СИСТЕМИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
	11.1. Аналіз міжнародного співробітництва та партнерства
12	12. ХАРАКТЕРИСТИКА РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЧНИХ ЗАВДАНЬ З ОПТИМІЗАЦІЇ СИСТЕМИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
	Аналіз кадрової політики в охороні здоров'я

7. Джерела: основні [1, 2]; додаткові [1, 2, 5, 6]; ресурси Інтернету [3, 4].

Тема 1. Основи функціонування санаторно-курортного комплексу і його місце в економічній системі регіону та держави

Заняття 2. Тема заняття: «Місце санаторно-курортного комплексу в сфері надання послуг населенню України та економічній системі регіону»

2.1 Місце санаторно-курортних послуг в системі сервісу.

2.2 Механізм взаємозв'язку фаз відтворення санаторно-курортного продукту.

2.3 Витрати СКК в економічній системі регіону, які створюють ефект мультиплікатора.

1. Мета заняття: засвоєння студентами сутності економічного впливу санаторно-курортного комплексу на розвиток регіону (держави).

2. Методика проведення практичної частини заняття: обговорення питань, що виникли у студентів під час самостійної підготовки до заняття; контроль за виконанням домашнього завдання.

3. Питання з теоретичної частини заняття:

– Поняття «санаторно-курортна послуга», «рекреаційна послуга», «сфера відпочинку».

– Взаємозв'язок дозвілля, охорони здоров'я, туризму та рекреації.

– Характеристика фаз виробництва, розподілу, обміну і споживання санаторно-курортного продукту.

– Формування та аналіз витрат на рівні діяльності установ СКК і в економічному просторі регіону.

– Ефект мультиплікатора від діяльності СКК.

4. Контроль самостійної роботи студентів: підготовка доповідей за темами з особливостей фаз виробництва, розподілу, обміну і споживання санаторно-курортного продукту, формування ефекту мультиплікатора.

5. Методика організації самостійної роботи студентів: студент під час підготовки до заняття повинен знайти відповіді на наступні запитання:

– Наведіть визначення понять «санаторно-курортна послуга», «рекреаційна послуга», «сфера відпочинку». Яким чином пов'язані між собою ці поняття?

– Які елементи туризму, дозвілля та охорони здоров'я формують сферу рекреації?

– Охарактеризуйте фази виробництва, розподілу, обміну і споживання санаторно-курортного продукту. Які основні дії передбачає кожна із зазначених фаз?

– З якої причини витрати рекреанта, як правило, кількісно перевищують звичайні витрати його мешкання в постійному місці проживання?

– Поясніть таку властивість санаторно-курортного продукту як невід'ємність місця виробництва послуги від місця її реалізації.

– Охарактеризуйте основні пункти витрат рекреанта та рекреаційного підприємства в процесі надання відповідних послуг.

- Які витрати рекреантів у місці відпочинку можна вважати основними, які додатковими?
  - Наведіть завдання регіональної системи щодо утримання витрат рекреантів.
  - Охарактеризуйте ефект мультиплікатора, який утворюється в процесі діяльності СКК.
  - Наведіть позитивний і негативний приклад дії ефекту мультиплікатора в процесі діяльності СКК.
  - Наведіть приклади утворення інших видів мультиплікативних ефектів від діяльності СКК, окрім мультиплікатора доходів.
- 6. Джерела:** основні [1, 2]; додаткові [1 – 3, 7 – 8]; ресурси Інтернету [3].

Тема 2. Управління курортами. Форми курортної діяльності в Україні

Заняття 3. Тема заняття: «Структура управління санаторно-курортним комплексом в Україні»

- 3.1 Еволюція управління санаторно-курортним комплексом в Україні.
- 3.2 Рівні управління санаторно-курортним комплексом.

1. Мета заняття: засвоєння студентами еволюційних особливостей управління санаторно-курортним комплексом та сучасного стану управління цим комплексом.

2. Методика проведення практичної частини заняття: обговорення питань, що виникли у студентів під час самостійної підготовки до заняття; контроль за виконанням домашнього завдання.

3. Питання з теоретичної частини заняття:

- Еволюційні особливості в управлінні сферою курортів з часів незалежності України та по поточний час.
- Функції органів державного управління на вищому, середньому та мікрорівні.
- Функції органів громадського управління на вищому, середньому та мікрорівні.
- Особливості здійснення корпоративного управління на відповідних рівнях.

4. Контроль самостійної роботи студентів: підготовка доповідей за темами з еволюційних особливостей в управлінні сферою курортів.

5. Методика організації самостійної роботи студентів: студент під час підготовки до заняття повинен знайти відповіді на наступні запитання:

- Курорти яких видів існують в Україні, на території яких регіонів вони розташовані?
- Назвіть органи управління курортною сферою в кожному регіоні України.
- Яку назву має орган вищого управління сферою туризму (курортів) на сьогоднішній день?

- Охарактеризуйте органи влади України, які представляють управління сферою курортів на вищому, середньому та мікрорівні.
- У чому полягає різниця між громадським та корпоративним управлінням у сфері курортів? Що спільного мають ці види управління?
- Охарактеризуйте як управлінську ланку соціальну сферу корпорацій.
- Чи відрізняється процес управління оздоровницями, які знаходяться в приватній та в державній формах власності?
- Наведіть приклади державних структур, які здійснюють громадське управління у сфері курортів.
- Наведіть приклади організацій, які задіяні в корпоративному управління вітчизняними оздоровницями.

6. Домашнє завдання

Домашнє завдання 1.

1. Завантажити карту регіонів України.
2. Визначити, яке відомство (департамент, відділ, управління) відповідає за розвиток туризму і курортів в кожному регіоні (з'ясувати в Інтернеті).

Скласти таблицю або схему регіонів із зазначенням регіонального відділення, що відповідає за розвиток туризму і курортів (табл. 4.2).

Таблиця 4.2 – Приклад систематизації регіонів

Перелік регіонів	Регіональна структура, що відповідає за розвиток туризму і курортів
Вінницька ОДА	Управління культури і туризму
...	...

За кожним регіоном виписати курорти та рекреаційні зони (зони відпочинку, де зосереджена велика кількість заміських засобів розміщення). Відзначити їх на карті України.

Завдання полягає в тому, щоб визначити регіональне підпорядкування кожного курорту.

Приклад систематизації регіонального підпорядкування курортів наведено у таблиці 4.3.

Таблиця 4.3 – Систематизація регіонального підпорядкування курортів

Регіон	Курорти	Примітки
АР Крим	Алушта	Тимчасово окупована територія
	Саки	
	Євпаторія	
	Ялта	
	Лівадія	
	Місхор, Кореїз, Гаспра	

Домашнє завдання 2

1. Виписати (знайти) назви міжнародних організацій в сфері рекреації і туризму.
2. Виписати (знайти) назви вітчизняних організацій в сфері рекреації і туризму. Особливу увагу слід приділити акціонерним товариствам, які здійсню-

ють корпоративну діяльність на території України, а також відомствам, в складі яких є санаторно-курортні організації.

3. Охарактеризувати діяльність трьох таких організацій за схемою:

3.1 дата створення;

3.2 цілі діяльності;

3.3 кількість санаторно-курортних підприємств, що входять до складу даного відомства, і їх територіальне розташування, спеціалізація в лікуванні захворювань.

Об'єднання (описати діяльність трьох об'єднань на вибір):

1. Приватне акціонерне товариство «Укрпрофтур».

2. Санаторно-курортне об'єднання «Укркурорт».

3. ТОВ «Укркурортсервіс».

4. ЗАТ «Миргородкурорт».

5. ЗАТ «Приазовкурорт».

6. ЗАТ «Трускавецькурорт».

7. ДП «Санаторно-курортний комплекс «Моршинкурорт».

8. Совет Всеукраинского союза общественных организаций «Совет по вопросам туризма и курортов».

9. ЗАТ «Євпаторіякурорт».

10. ЗАТ «Укрпрофоздоровниця».

4. Охарактеризувати діяльність відомчих санаторіїв України (три відомства на вибір).

4.1. Незалежно від варіанту навести список Міністерств і відомств України.

4.2. Вказати місце розташування санаторіїв, представлених нижче Міністерств і відомств, охарактеризувати спеціалізацію їх лікування.

Відомчі організації (описати діяльність 3-х організацій на вибір):

1. Санаторії МВС України.

2. Санаторії податкової служби України.

3. Санаторії міністерства оборони України.

4. Санаторії служби безпеки України.

5. Санаторії МОЗ України.

6. Санаторії міністерства праці та соціальної політики.

7. Санаторії Південної залізниці України.

8. санаторії Державного управління справами України.

7. **Джерела:** основні [1, 2]; додаткові [1–3, 7–8]; ресурси Інтернету [3].

Тема 3. Державне регулювання і нормативно-правове забезпечення санаторно-курортної діяльності в Україні

Заняття 4. *Тема заняття: «Ліцензування, стандартизація і сертифікація санаторно-курортних послуг»*

4.1 Ліцензування санаторно-курортних послуг.

4.2 Стандартизація та сертифікація санаторно-курортних послуг.

1. Мета заняття: засвоєння студентами сутності та характеристик процедур ліцензування, стандартизації та сертифікації санаторно-курортних послуг як основи забезпечення якості та безпеки санаторно-курортного продукту.

2. Методика проведення практичної частини заняття: обговорення питань, що виникли у студентів під час засвоєння лекційного матеріалу, самостійної підготовки до заняття.

3. Питання з теоретичної частини заняття:

- Характеристика понять «ліцензія», «ліцензування».
- Основні положення Закону України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності» від 01.06.2000 № 1775-III.
- Основні положення Наказу «Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з медичної практики» від 02.02.2011 № 49.
- Діяльність органу з питань ліцензування – Департаменту управління та контролю якості медичних послуг.
- Характеристика процедур здійснення сертифікації санаторно-курортних послуг.
- Характеристика процедур здійснення акредитації санаторно-курортних закладів.

4. Контроль самостійної роботи студентів: підготовка доповідей за темами з особливостей здійснення процедур ліцензування, сертифікації та акредитації санаторно-курортних послуг.

5. Методика організації самостійної роботи студентів: студент під час підготовки до заняття повинен знайти відповіді на наступні запитання:

- Дайте визначення понять «ліцензія», «ліцензування»?
- Чи всі види послуг санаторно-курортних закладів підлягають ліцензуванню?
- Які умови необхідно виконати санаторно-курортному закладу для отримання ліцензії?
- Які процедури для санаторно-курортного закладу є обов'язковими, а які добровільними: ліцензування, сертифікація, акредитація.
- Який термін дії має отримана санаторно-курортним закладом ліцензія?
- Які види перевірок здійснює Департамент управління та контролю якості медичних послуг?
- Дайте визначення поняття «сертифікація санаторно-курортних послуг»?
- Які види сертифікації санаторно-курортних послуг Ви знаєте?
- Який орган здійснює сертифікацію санаторно-курортних послуг в Україні?
- Які схеми здійснення сертифікації санаторно-курортних послуг Ви знаєте? Опишіть їх.
- Охарактеризуйте критерії (стандарти) державної акредитації санаторно-курортних закладів.
- Охарактеризуйте етапи проведення державної акредитації санаторно-курортних закладів.

6. Джерела: Нормативні: [1–7]; основні [1, 2]; додаткові [1, 2, 4, 9]; ресурси Інтернету [1–4].

ЗМ 1.2. Забезпечення розвитку курортної системи

Тема 4. Санаторно-курортний продукт і його особливості

Заняття 5. Тема заняття: «Порядок відбору і направлення хворих на санаторно-курортне лікування»

5.1 Загальні процедури відбору і направлення хворих на санаторно-курортне лікування.

5.2 Документальне оформлення процедур відбору і направлення хворих на санаторно-курортне лікування.

1. Мета заняття: закріплення теоретичних знань та формування практичних навичок щодо здійснення процедури відбору і направлення хворих на санаторно-курортне лікування.

2. Методика проведення теоретичної частини заняття: обговорення питань, що виникли у студентів під час самостійної підготовки до заняття, контроль за виконанням домашнього завдання, контроль знань студентів, отриманих на лекції.

3. Питання з теоретичної частини заняття:

- Мета санаторно-курортного відбору.
- Вимоги «Медичних показань і протипоказань для санаторно-курортного лікування дорослих і підлітків (крім хворих на туберкульоз)», затверджених наказом Міністерством охорони здоров'я України.
- Характеристика лікувально-діагностичних заходів, які повинен пройти хворий перед направленням до санаторію.
- Шляхи забезпечення громадян санаторно-курортними путівками.
- Документальне оформлення процедур відбору і направлення хворих на санаторно-курортне лікування.

4. Контроль самостійної роботи студентів: підготовка доповідей, що висвітлюють особливості процедури відбору і направлення хворих на санаторно-курортне лікування, а також їх документального оформлення.

5. Методика організації самостійної роботи студентів: студент під час підготовки до заняття повинен знайти відповіді на наступні запитання:

- Охарактеризуйте, з якою метою відбувається здійснення санаторно-курортного відбору.
- На основі якого документу визначається перелік санаторно-курортних закладів, які в найбільшій мірі відповідають завданням лікування конкретного хворого?
- Яку назву має документ, що засвідчує потребу у санаторно-курортному лікуванні і є однією з підстав для видачі хворому санаторно-курортної карти та путівки?

- Наведіть основні медичні показання та протипоказання для санаторно-курортного лікування рекреантів.
- Охарактеризуйте лікувально-діагностичні заходи, які повинен пройти хворий перед направленням до санаторію.
- Охарактеризуйте шляхи забезпечення громадян санаторно-курортними путівками.
- Яку інформацію містить курортна книжка рекреанта та ким вона заповнюється?
- Охарактеризуйте процедуру евакуації рекреанта за місцем проживання у разі виникнення у нього протипоказань для перебування на курорті.
- Хто приймає рішення про неможливість подальшого перебування рекреанта в санаторії з причини наявних протипоказань і необхідність його евакуації за місцем проживання або переведення до лікарні?
- Вкажіть максимальний строк встановлення протипоказань перебування хворого в санаторно-курортному закладі.

6. Домашнє завдання Скласти інноваційні програми перебування в санаторно-курортних закладах.

1. Спочатку необхідно охарактеризувати основні тенденції у розвитку санаторно-курортного лікування: вказати причини популярності програм перебування в санаторно-курортних закладах із скороченими термінами; причин популярності таких програм оздоровлення як «Антистрес», програм «Зниження ваги», «Краси та здоров'я», програм «Піклування про людей третього віку» та ін.

2. Необхідно коротко охарактеризувати історію впровадження таких програм у країнах Європи і світу, які є провідними у сфері рекреаційного оздоровлення.

3. Студентам необхідно скласти програму перебування рекреантів в санаторно-курортному закладі будь-якого регіону України (за вибором студента), яка відбиває сучасні тенденції попиту рекреантів.

Це можуть бути програми перебування в санаторно-курортному закладі із скороченим терміном перебування, які містять мінімальну кількість лікувальних процедур, однак спрямовані на загальний відпочинок.

Студентам слід орієнтуватися на провідний закордонний досвід складання подібних програм у таких країнах як Ізраїль, Польща, Угорщина, Німеччина та інші.

Програму необхідно навести у вигляді таблиці в одному з двох наведених варіантів (табл. 4.4, 4.5)

Таблиця 4.4 – Перший варіант формування програм

Вид лікування	Характеристика лікувально-оздоровчих процедур	Кількість процедур за програмою

Таблиця 4.5 – Другий варіант формування програм

Дні перебування	Програма перебування (характеристика лікувально-оздоровчих процедур)
1	
2	
...	

7. Джерела: основні [1, 2]; додаткові [1, 2, 5, 6, 10]; ресурси Інтернету [2, 4].

Тема 5. Організація харчування в санаторно-курортних закладах

Заняття 6. *Тема заняття: «Особливості організації лікувального харчування в санаторіях»*

6.1 Характеристика лікувальних дієт (столів).

6.2 Порядок оформлення лікувального харчування.

1. Мета заняття: набуття теоретичних знань та опанування практичними навичками з організації лікувального харчування в санаторіях, щодо вибору лікувальної дієти (стола) для рекреантів з різними захворюваннями.

2. Методика проведення теоретичної частини заняття: обговорення питань, що виникли у студентів під час самостійної підготовки до заняття, контроль за виконанням домашнього завдання, контроль знань студентів, отриманих на лекції.

3. Питання з теоретичної частини заняття:

– Фізіологічні норми харчування для основних груп населення, дітей різних вікових груп, літніх людей.

– Режим харчування і розподіл енергозмісту раціону за окремими прийомами їжі при раціональному харчуванні.

– Характеристика лікувальних дієт (столів), які застосовуються в санаторно-курортному оздоровленні.

– Процедура оформлення лікувального харчування.

4. Контроль самостійної роботи студентів: підготовка доповідей за темами щодо розробки загальних та спеціальних раціонів лікувального харчування, контроль виконання домашнього завдання.

5. Методика організації самостійної роботи студентів: студент під час підготовки до заняття повинен знайти відповіді на наступні запитання:

– Охарактеризуйте основні положення фізіологічних норм харчування для основних груп населення, дітей різних вікових груп, літніх людей згідно з Наказом Міністерства охорони здоров'я України від 18.11.99 № 272 «Про затвердження Норм фізіологічних потреб населення України в основних харчових речовинах та енергії».

– Дайте визначення поняття «режим харчування».

– Наведіть визначення поняття «біорітмологічна адекватність харчування».

– Обґрунтуйте доцільність збільшення енергетичної цінності харчування за рахунок підвищених енерговитрат організму в умовах санаторно-курортного лікування.

– Які процедури передбачає групова система лікувального харчування?

– Яка концепція покладена в основу лікувально-профілактичного харчування в санаторно-курортних закладах?

– З якої причини рекреантам в санаторії не завжди показано щадне харчування?

– Який режим харчування найбільш доцільний для санаторіїв загального профілю і будинків відпочинку?

– Для якої категорії рекреантів санаторію призначається п'яти-шести разове харчування?

– Хто призначає режим харчування (орієнтовну дієту) рекреантам, що поступили до санаторію?

– На кого покладається безпосередня відповідальність за організацію лікувального харчування?

– Яка посадова особа може виконувати обов'язки завідуючої їдальні?

– Хто очолює роботу кухні?

– Кому підпорядковуються працівники їдальні (офіціантки, прибиральниці)?

– На кого покладається контроль за харчуванням хворих у палатах?

6. Домашнє завдання

Необхідно завантажити Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 18 листопада 1999 року № 272 «Про затвердження Норм фізіологічних потреб населення України в основних харчових речовинах та енергії».

Варіанти для виконання завдання наведені в таблиці 4.6.

Таблиця 1.1 – Варіанти для виконання завдання *

№ Варіанта	Стать	Вік	Група фізичної активності	Маса тіла
1	М	25	I	70
2	Ж	20	I	50
3	М	35	II	75
4	Ж	32	I	55
5	М	45	II	80
6	Ж	43	III	60
7	М	65	III	85
8	Ж	64	IV	65
9	М	32	IV	90
10	Ж	48	II	70

* Примітка Варіанти завдання за порядковим номером в журналі викладача

Відповідно до варіанта завдання необхідно визначити:

1. Добові енерговитрати (в калоріях) дорослого населення
2. Добова норма споживання білків, жирів і вуглеводів.
3. Добова норма споживання мінеральних речовин.

4. Добову норму споживання вітамінів.

У роботі потрібно обґрунтувати застосування тих чи інших норм, скопіювавши відповідні рядки нормативних таблиць.

У роботі потрібно навести відповідні розрахунки.

7. **Джерела:** основні [1, 2]; додаткові [1, 2, 5, 6, 7, 9, 10].

Тема 6. Анімаційно-досугова діяльність в санаторно-курортних закладах

Заняття 7. Тема заняття: «Обґрунтування організації анімаційного сервісу в місцях розміщення рекреантів»

7.1 Інфраструктура анімаційного сервісу.

7.2 Щоденна програма анімації.

7.3 Технологія просування анімаційних послуг.

1. Мета заняття: набуття теоретичних знань та опанування практичними навичками з формування інфраструктури анімаційного сервісу, щоденних програм анімації, технології анімаційної діяльності.

2. Методика проведення теоретичної частини заняття: обговорення питань, що виникли у студентів під час самостійної підготовки до заняття, контроль знань студентів, отриманих на лекції.

3. Питання з теоретичної частини заняття:

– Значення анімаційного сектору в процесі санаторно-курортного оздоровлення рекреантів.

– Анімаційний сервіс як послуга.

– Складові реалізації анімаційного проекту.

– Характеристика щоденних програм анімації.

– Аналіз технології просування анімаційних послуг.

4. Контроль самостійної роботи студентів: підготовка доповідей за темами щодо вітчизняного та закордонного досвіду впровадження анімаційного сервісу в готельних та санаторно-курортних підприємствах.

5. Методика організації самостійної роботи студентів: студент під час підготовки до заняття повинен знайти відповіді на наступні запитання:

– Які структури були прообразом сучасних анімаційних служб за часів Радянського союзу?

– У чому полягали завдання організації культпросвітпрацівників в радянський період?

– У чому полягали завдання інструкторів-методистів за радянських часів?

– Що таке анімаційний сервіс?

– Наведіть права та обов'язки співробітників анімаційної служби.

– Охарактеризуйте ключові компоненти анімаційного сервісу.

– Для кого розробляється і проводиться корпоративна анімація в санаторії?

– Чи є анімаційний сервіс джерелом прямого або непрямого прибутку для санаторно-курортних закладів? Обґрунтуйте відповідь.

– Охарактеризуйте метод візуалізації в процесі здійснення анімаційної діяльності

– Наведіть особливості щоденної, святкової та корпоративної програм анімації.

– Охарактеризуйте візуалізацію, аудиорекламу як методи просування анімаційних послуг.

6. Джерела: основні [1, 2]; додаткові [5, 6, 10].

Тема 7. Диверсифікація діяльності санаторно-курортних закладів

Заняття 8. Тема заняття: «Особливості організації медичних турів»

8.1 Зміст поняття «медичний оздоровчий туризм».

8.2 Вітчизняний та закордонний досвід організації медичних турів.

1. Мета заняття: набуття теоретичних знань та опанування практичними навичками зі створення теоретико-методичної бази розвитку медичного туризму.

2. Методика проведення теоретичної частини заняття: обговорення питань, що виникли у студентів під час самостійної підготовки до заняття, контроль за виконанням домашнього завдання, контроль знань студентів, отриманих на лекції.

3. Питання з теоретичної частини заняття:

- Технологія взаємодії медичних клінік, готелів та страхових компаній.
- Інфраструктура медичного туризму.
- Етичні принципи медичного туризму.

4. Контроль самостійної роботи студентів: підготовка доповідей за темами щодо вітчизняного та закордонного досвіду розвитку медичного туризму.

5. Методика організації самостійної роботи студентів: студент під час підготовки до заняття повинен знайти відповіді на наступні запитання:

- Дайте визначення поняття «медичний оздоровчий туризм».
- Наведіть особливості розвитку медичного оздоровчого туризму в Європейських країнах.
- Яку спеціалізацію у сфері MOT мають такі країни як Індія, Таїланд, Кіпр, Туреччина?
- Визначте перспективи розвитку MOT в Україні.
- Охарактеризуйте поняття медичний тур «All inclusive».
- Які умови мають виконуватись в процесі взаємодії медичних клінік, готелів та страхових компаній?
- Яким чином забезпечується юридичний супровід та підтримка потенційних клієнтів європейськими медичними клініками та клініками Ізраїлю?
- Охарактеризуйте інфраструктуру MOT.
- З якою метою і у який спосіб необхідно розвивати інфраструктуру MOT?
- Визначте групи цілей, з якими подорожують «медичні туристи».

– Охарактеризуйте етичні аспекти медичного туризму.

6. Домашнє завдання

За варіантами завдання розкрийте особливості розвитку медичного туризму в одній з країн світу (табл. 4.7).

Таблиця 4.7 – Варіанти для виконання завдання

Номер варіанта	Країна
1	Швейцарія
2	Кіпр
3	Туреччина
4	Німеччина
5	Ізраїль
6	США
7	Південна Корея
8	Йорданія
9	Китай
10	Малайзія

1. Охарактеризуйте спеціалізацію досліджуваної країни щодо розвитку медичного туризму.

2. Опишіть інфраструктуру розвитку медичного туризму в цій країні.

3. Охарактеризуйте взаємодію медичних клінік, готелів та страхових компаній.

4. Наведіть інші особливості розвитку медичного туризму в досліджуваній країні (підтримка держави, маркетингові аспекти розвитку медичного туризму (реклама, просування, дослідження ринку), формування медичних турів «All inclusive» та ін.)

7. Джерела: основні [1, 2]; додаткові [1–2].

Тема 7. Диверсифікація діяльності санаторно-курортних закладів

Заняття 9. Тема заняття: «Дослідження сучасних тенденцій диверсифікації діяльності санаторно-курортних закладів»

9.1 Причини та види диверсифікації діяльності санаторно-курортних закладів.

9.2 Диверсифікація санаторно-курортних закладів у період міжсезоння.

1. Мета заняття: набуття теоретичних знань та опанування практичними навичками зі створення умов сталого розвитку санаторно-курортних закладів на основі диверсифікації їх діяльності.

2. Методика проведення теоретичної частини заняття: обговорення питань, що виникли у студентів під час самостійної підготовки до заняття, контроль за виконанням домашнього завдання, контроль знань студентів, отриманих на лекції.

3. Питання з теоретичної частини заняття:

- Обґрунтування необхідності диверсифікації діяльності санаторно-курортних закладів.
- Види диверсифікації діяльності санаторно-курортних закладів в залежності від розміру, фінансової спроможності, розвитку інфраструктури, етапу життєвого циклу підприємства.
- Особливості діяльності санаторно-курортних закладів у період міжсезоння.
- Особливості диверсифікація санаторно-курортних закладів у період міжсезоння.

4. Контроль самостійної роботи студентів: підготовка доповідей за темами щодо вітчизняного та закордонного досвіду диверсифікації діяльності курортних підприємств.

5. Методика організації самостійної роботи студентів: студент під час підготовки до заняття повинен знайти відповіді на наступні запитання:

- Дайте визначення поняття «диверсифікація».
- Наведіть основні причини, які спонукають санаторно-курортні заклади диверсифікувати свою діяльність.
- Які види диверсифікації санаторно-курортних закладів Ви знаєте?
- Охарактеризуйте особливості спорідненої та неспорідненої диверсифікації.
- За яких умов доцільно застосовувати горизонтальну та вертикальну диверсифікацію санаторно-курортних закладів?
- Обґрунтуйте вибір стратегії диверсифікації санаторно-курортного закладу в залежності від розміру, фінансової спроможності, розвитку інфраструктури, етапу життєвого циклу підприємства.
- Охарактеризуйте основні тенденції зміни обсягів реалізації санаторно-курортних закладів у період міжсезоння.
- Яким чином сезонність впливає на сталий розвиток санаторно-курортних підприємств?
- Наведіть приклади реалізації інвестиційних проектів вітчизняними та закордонними оздоровницями в рамках стратегії диверсифікації.
- Наведіть особливості організації корпоративних свят, весіль, днів народжень, курсів підвищення кваліфікації на базі санаторно-курортних закладів.
- Визначте причини, які стримують процес диверсифікації санаторно-курортних закладів в Україні.

6. Домашнє завдання Дослідити сучасні тенденції диверсифікації санаторно-курортних закладів

Студентам необхідно скласти доповідь на одну з перерахованих нижче тем:

1. Організація діяльності санаторно-курортних закладів у період міжсезоння.
2. Організація корпоративних заходів, ділових зустрічей, весіль, курсів підвищення кваліфікації та інших видів диверсифікації діяльності санаторно-курортних закладів.

В доповіді необхідно навести приклади діяльності вітчизняних санаторно-курортних закладів щодо перерахованих вище видів діяльності.

7. Джерела: основні [1, 2]; додаткові [1–2].

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

Нормативні джерела

1. Про курорти : Закон України від 05.10.2000 р. № 2026-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2026-14>.

2. Про ліцензування певних видів господарської діяльності : Закон України від 01.06.2000 № 1775-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1775-14>.

3. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими похованням : Закон України від 18.01.2001 р. № 2240-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2240-14>.

4. Про санаторно-курортний заклад : Постанова Кабінету Міністрів України від 11.07.2001 р. № 805 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/805-2001-%D0%BF>.

5. Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з медичної практики : Наказ МОЗ України від 02.02.2011 № 49 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.moz.gov.ua/ua/portal/dn_20110202_49.html

6. Про затвердження критеріїв державної акредитації санаторно-курортних закладів України : Наказ МОЗ України від 08.05.2002 №167 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.moz.gov.ua/ua/portal/dn_20020508_167.html.

7. Про затвердження правил відбору і направлення хворих (дорослих, підлітків і дітей) на санаторно-курортне та амбулаторно-курортне лікування : Наказ МОЗ СРСР від 16.05.1983 р. № 580 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0580400-83>.

Базові джерела

1. Ветитнев А. М. Курортное дело : учеб. пособие / А. М. Ветитнев, Л. Б. Журавлева. – Москва : КНОРУС, 2006. – 528 с.

2. Влащенко Н. М. Розвиток санаторно-курортного комплексу регіону: соціально-економічний аспект: монографія / Н. М. Влащенко; Харків. нац. акад. міськ. госп-ва. – Харків : ХНАМГ, 2012. – 151 с.

Допоміжні джерела

1. Влащенко Н. М. Забезпечення соціально-економічного розвитку регіонального санаторно-курортного комплексу: монографія / Н. М. Влащенко ; Харків. нац. акад. міськ. госп-ва. – Харків : Вид-во ТОВ «Друкарня МАДРИД», 2012. – 254 с.

2. Влащенко Н. М. Социально-экономический механизм управления ре-

гиональним санаторно-курортним комплексом (на прикладі АР Крим): монографія / Н. Н. Влащенко; LAP LAMBERT Academic Publishing, Німеччина, 2014. – 93 с.

3. Елоїна Е. Н. К вопросу об оптимизации управления рекреационной сферой / Е. Н. Елоїна, В. Г. Ковалев. – Одеса : ИПРЭЭИ, 1995. – 174 с.

4. Живицкий А. В. Экономико-экологические проблемы использования и охраны рекреационных ресурсов побережья / А. В. Живицкий // Экономико-экологические проблемы морской среды. – Київ : Наук. думка, 1982. – С. 195–208.

5. Кравець О. М. Конспект лекцій з дисципліни «Курортологія» (для студентів всіх форм навчання, напрямів підготовки 6.030601 «Менеджмент», 6.140101 «Готельно-ресторанна справа», 6.140103 «Туризм»). / О. М. Кравець, А. А. Рябев; Харків. нац. акад. міськ. госп-ва. – Харків : ХНАМГ, 2013. – 220 с.

6. Куценко В. І. Сфера відтворення здоров'я населення (соціально-економічний та регіональний аспект) / В. І. Куценко. – Київ : Наук. думка, 1994. – 220 с.

7. Ларичев Л. С. Развитие санаторно-курортной справи в Украинській РСР: монографія / Л. С. Ларичев. – Київ : Здоров'я, 1969. – 178 с.

8. Мамутов В. К. Рекреация: социально-экономические и правовые аспекты / [В. К. Мамутов, А. И. Амоша, Т. Н. Дементьева и др.]; под ред. В. К. Мамутова. – Київ : Наук. думка, 1992. – 144 с.

9. Огурцов А. Н. Санаторно-курортный комплекс в механизме социальной защиты населения / А. Н. Огурцов, В. И. Сигов. – Санкт-Петербург : СПбГУЭФ, 2000. – 113 с.

10. Основи курортології : посіб. для студ. та лікарів / М. В. Лобода, Е. О. Колесник, О. Е. Петровська та ін.; за ред. М. В. Лободи. – Київ : Видавець Купріянова О. О., 2003. – 512 с.

Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.fse.gov.ua/fse/control/uk/publish/article;jsessionid=2B83E82CBVEBAE7A835?art_id=62271&cat_id=43542.

2. Провоторова Є. В. Ліцензування як засіб державного регулювання в сфері рекреації / Є. В. Провоторова Є. В // Матеріали доповідей III науково-практичної конференції «Інформаційні технології в управлінні туристичною та курортно-рекреаційною економікою». – Бердянськ: АУІТ «АРІУ», 2007. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://tourlib.net/statti_ukr/provotorova.

3. Сайт Державної служби туризму і курортів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://tourism.gov.ua/publ.aspx?id=639>.

4. Сайт Федерація професійних спілок України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://fpsu.org.ua>.

Навчальне видання

Методичні вказівки до практичних занять
та самостійної роботи з дисципліни

«УПРАВЛІННЯ КУРОРТАМИ»

*(для студентів 5 курсу всіх форм навчання освітнього рівня «магістр»
спеціальності 073 – Менеджмент)*

Укладач **ВЛАЩЕНКО** Наталія Миколаївна

Відповідальний за випуск *І. М. Писаревський*

За авторською редакцією

Комп'ютерне верстання *Н. М. Влащенко*

План 2016, поз. 421 М

Підп. до друку 24.06.2016

Друк на ризографі

Зам. №

Формат 60x84/16

Ум. друк. арк. 1,2

Тираж 50 пр.

Видавець і виготовлювач:

Харківський національний університет
міського господарства імені О. М. Бекетова,
вул. Революції, 12, Харків, 61002

Електронна адреса: rectorat@kname.edu.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:

ДК № 4705 від 28.03.2014 р.